

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

1963
БЕРЕЗЕНЬ
3

Не дай спати ходячому,
Серцем замирати,
І гнилою колодою
По світу валятись,
А дай жити, серцем жити
І людей любити,
А коли ні, — то проклинать
І світ запалити!
Страшно власти у кайдани,
Умирать в неволі,
А ще гірше — спати, спати,
І спати на волі.
І заснути навік-віки,
І сліду не кинуть
Ніякого: однаково —
Чи жив, чи загинув!..

Проект пам'ятника Т. Шевченкові
у Вашингтоні скульптора Сергія
Литвиненка, автора пам'ятника І.
Франкові у Львові.

НАМ ПИШУТЬ:

Вітаю "Крилатих"!

Появу "Крилатих" я стрів з справжнім захопленням. Нам, сумівцям, треба багато читати, бо тільки в читанні й науці ми можемо досягти того, чого чекає від нас наша Батьківщина й чого чекають наші Батьки. А перед нами великі завдання. Як бачу вже з першого числа "Крилатих", то цей цінний журнал буде нам, сумівцям, а властиво всієї еміграційній молоді дорівгоказом до досягнення тих ідеалів, які прищеплює СУМ.

Дуже мені подобається гарна, чиста українська мова "Крилатих" а також цікаві різноманітні статті, де побіч нашої історії рядом вичитуємо про цікаві технічні новини, які приносять нам наші дні.

"Крилаті" мають тільки дві великі хиби, які друзі редактори повинні по змозі виправити. Перша хиба це та, що в журналі замало сторінок. Я ще не розчитався добре, а він вже скінчився. Другий недолік, що він зарідко появляється. Я очевидно добре розумію, яка тому причина. Як би адміністрація "Крилатих" мала більше грошових засобів, то напевно редактори виправили би ці недоліки,...

Я певний що між читачами "Крилатих" знайдеться багато друзів які хотіли би щоб "Крилаті" тих недоліків не мали. Тому я їх закликаю до акції, яка ці недоліки усуне. Зі своїх заощаджень виділяю три долари на розбудову "Крилатих". Коли всі друзі, мої однодумці приєднаються до цієї акції, то наш журнал стане, таким, яким ми хотіли би його бачити. Гей друзі, відгукніться на мій заклик зі сумівською готовністю і жертовністю!

Модан Лавровський

КРИЛАТИ — журнал української молоді

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraiana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI”

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право
скорочувати матеріали та правити мову

1 примірник журналу коштує:

США і Канада — 50 центів, Австралія — 0.4.6
авст. ф., Англія — 0.2.3. ф., Німеччина — 1.20
н. м., Бельгія — 15 фр., Франція — 1.50 н. ф.,
Австрія — 7 шіл. Країни Південної Америки —
рівновартість 0.20 дол.

В оформленні цього числа взяли участь мистці:
Петро Холодний, Любомир Кузьма, Сергій Литвиненко,
В. Шалі та учні ДОС із Торонта, Канада.

Printed in USA.

„ВЕСЕЛКА” ПРО НАШ ЖУРНАЛ:

Журнал друкований на доброму папері з численними кольоровими ілюстраціями.

Хоч цей журнал призначений для молоді (16-20 рік життя), то багато цікавого можуть знайти у ньому й діти старшого віку.

„Веселка” вітає появу нового журналу для юнацтва й бажає йому гарних успіхів.

Читачі „Веселки” після свого переходу в юнацький вік стануть напевно читачами „Крилатих”.

В. Б.

На вершку гори...

(Змагуни з Осередку ім. Павлушкова, Чикаго, США)

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:
В АМЕРИЦІ Й КАНАДІ — 5 дол.,
У ІНШИХ КРАЇНАХ — ВІДПОВІДНО
ДО 5 дол.

КРИЛАТІ

1963
БЕРЕЗЕНЬ
3

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

В серцях у нас

Пам'ятник Т. Г. Шевченкові
у Києві

Пошана і пієтизм, що їх виявляє український народ до свого генія Тараса Шевченка, мають глибокі причини. Шевченко був не лише майстром поетичного слова. Своїми передовими національними і соціально-політичними ідеями, що втілені насамперед у його поетичних творах, а також і в повістях та малярських творах, — Тарас Шевченко виявив себе не лише великим сином свого народу. Він став чемпіоном свободи не тільки України, але й усіх

поневолених націй та людської особи взагалі.

Шевченківськими традиційними святами ми не лише належно вшановуємо національного Пророка, але й самі шукаємо для себе того, що він символізував і чого прагне наша душа: того ясного променя, що освічував би темряву наших буднів, давав би нам силу їх перетривати, не дозволяв би збочити з вірного шляху. І все це ми знаходимо в творчості Т. Шевченка. В яких обставинах ми не опинилися б, в добрі чи нужді, в радості чи смутку, на волі чи в неволі, — у Шевченковій творчості ми знайдемо те, чого найбільше потребуємо. В творчості Т. Шевченка ми знаходимо справді невичерпне джерело мудрости й сили, знаходимо готову розв'язку питань, що нас турбують, що постійно виринають перед нами.

Кожного року наша спільнота, розсіяна по всіх сторонах земної кулі, урочистими святкуваннями віддає пошану генієві України — нашому полум'яному Кобзареві. Англomовний світ має Шекспіра, німці — Гете й Шіллера, поляки — Міцкевича, ми маємо Тараса Шевченка, після якого засяли зорі Лесі Українки й Івана Франка.

По всьому світі українці будують тривалі пам'ятники

Тарасові Шевченкові. Високу пошану Кобзареві явив, з нагоди сторіччя з часу смерті Т. Шевченка, уряд Канади; парламент Манітоби окремою ухвалою віддав гарне місце на чудовій площі переддержавним будинком під пам'ятник у Вінніпегу. У липні 1961 р. прем'єр Канади Д. Діфенбекер відкрив пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вінніпегу, вшановуючи в імені уряду й канадського народу українського генія. У тих урочистостях взяли участь 50 000 людей. З нагоди відкриття пам'ятника (роботи скульптора А. Дарагана) прем'єр Манітоби проголосив уведення української мови в середніх школах тієї області. Пам'ятник Т. Шевченкові буде скоро відкритий у столиці штату Парана, Курітібі, в Бразилії. У США йде пошвавлена підготовна праця до побудови пам'ятника у Вашингтоні. Велика жертвенність українців США є доказом великої пошани й любови до Тараса Шевченка.

Вже саме міжнародне вшанування Тараса Шевченка, як національного Пророка і міжнародного чемпіона свободи, є доказом того, що його творчість містить у собі стільки національних і вселюдських безсмертних ідей, що його шанує увесь культурний світ. Він — в серцях у нас!

Д-р Р. ГОЛІЯТ

У 149-РІЧЧЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Ясними, кришталевими чистими течіями б'ють води з гірських джерел. Хоча довкола гірського потоку — каменюки, скельні обриви, коріння й виверти, хоча нависли над ним понурі тіні, що заступають соняшне проміння, — з бадьорим гомоном летить вперед потік, оминаючи перешкоди і пробиваючи собі шлях. Чистий, кришталевий ясний потік — бо ясний, багатий і чистий його джерело.

Так і молодечі почування, думки й поривання ясні й чисті, коли плывуть із чистих джерел.

З багатих, ясних і чистих джерел випливали почування, думки і мрії генія України Тараса Шевченка в дні його молодості. Хоча обставини, як важкі колоди загатили шлях його розвитку, хоча нависли над його молодістю темні й понурі тіні неволі й недолі, — душа молодого Тараса не переставала хилитись туди, де він бачив добро, правду, красу.

Надто вже відомі переживання того великого поета в юні роки його життя. Кріпацька неволя родини, передчасна смерть дорогої матері, батька, прикра вдача мачухи, гірка шкільна наука в дяків-п'яниць, ненависна служба в панських передпокоях були, як ті колючі віти, на яких зацвітають прекрасні квіти троянд.

Все ж таки, не зважаючи на всі гострі тернисті колючки, яких не шкодувало життя для поета в ранніх роках, — його почування, думки, мрії й поривання були по-весняному свіжі, криш-

талеві чисті, бо такими були джерела, із яких вони вийшли.

А тими джерелами були: любов матері, оповідання столітнього діда Івана про минуле України, краса української природи, українська народня пісня й книги релігійного змісту: Святе Письмо, життєписи святих, псалми.

З родинного дому, хоч битого недолею, виніс молодий Тарас тепло родинної любові й образ дорогої матері, якої постать була для нього не тільки дорогоцінним спогадом, але й спонукуючою до звеличання й прославлення материнської любові в поемах "Наймичка", "Сова", "Неофіти". На жаль, сам він не довго втішався любов'ю матері: померла, коли Тарасові було 9 років. З великим болем і жалем Т. Шевченко згодом писав:

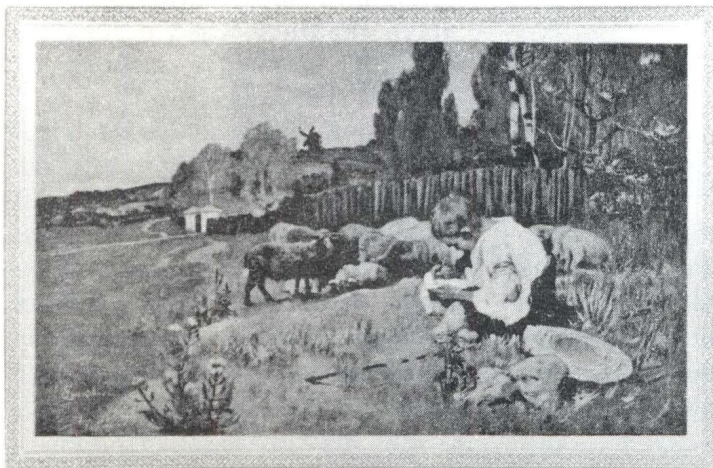
*.. Там матір добрую мою
Ще молодою у могилу
Нужда та праця положила...*

Також його сестри: старша Катря і молодша, сліпенька Марія не раз дали доказ любові до свого непосидючого брата.

Дуже любив Тарас у роки своєї молодості слухати оповідань діда, що вмів багато й цікаво оповідати про світле минуле України, про козаків, про часи, коли український народ боровся за волю. Про свого дідуся і його оповідання писав Т. Шевченко пізніше в "Гайдамаках": *Столітній очі, як зорі, сіяли,
А слово за словом сміялось, лилось...*

Ці оповідання запалили серце Тараса-юнака вогнем захоплення бувальщиною України, коли то "в Україні ревіли гармати", коли "запорожці вміли панувати". Ті світлі події оспівав він потім у історичних поемах, як "Іван Підкова", "Тарасова ніч" та ін.

Батько Тараса часто чумакував: їздив із різним крамом до Києва, до степового міста Єлисавету та аж до чорноморського порту Одеси. Щоб захистити Тараса від напастей збоку лютої мачухи, брав його деколи в далеку дорогу. Оті часи подорожів були найкращими хвилинами у молодості Т. Шевченка. Він мав нагоду бачити красу України, її степів

І. ІЖАКЕВИЧ

Тарас пасе ягнята

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Російський імперіялізм, як це показав Тарас Шевченко у своїх безсмертних творах, є головним ворогом українського народу, головною перешкодою на його шляху до волі й державності. Т. Шевченко своїм життям дав приклад стійкого борця проти російського імперіялізму (тобто московського загарбництва) і будь-якого імперіялізму, проти поневолення людини людиною, — а за особисту гідність і свободу людини, за справедливість, свободу й рівність усіх народів.

Д-р Р. Голяк
(із статті про Кобзаря)

лугів, сивих могил... Ця краса глибоко запала в душу вразливого хлопчика. За тією красою рідної країни: Дніпра, синіх гір, зелених дібров, темних гаїв — великою тугою тужив поет, коли жив далеко від України — у Петербурзі, потім на засланні за Уралом і над Каспійським морем. Вона знайшла прекрасний вислів у багатьох його поезіях.

У днях весни свого життя захоплювався Т. Шевченко також українською народньою піснею і вона мала великий вплив на розвиток його поетичного таланту, на поетичну творчість. Пісень знав наш поет "силу-силенну", співав їх так чудово, що всіх чарував своїм співом. Піснею розраджував себе не раз у важкі хвилини життя.

Дуже тривкий слід залишили в душі Т. Шевченка релігійна поезія псалмів, повні дивних пригод життєписи святих і Святе Письмо, з яким поет не розлучався впродовж усього свого життя.

При таких чистих течіях, джерелами яких були українська земля і повна гарних, глибоких почувань душа українського народу, — розправляв Тарас Шевченко в своїх юнацьких роках молоді крила орла, щоб на них злетіти під небо і кликати свій народ до боротьби за волю, славу і велич України.

Я НЕ НЕЗДУЖАЮ, НІВРОКУ

Я не нездужаю, нівроку,
А щось такеє бачить око,
І серце жде чогось. Болить.
Болить, і плаче, і не спить,
Мов негодована дипина.
Лихої, тяжкої години,
Мабуць, ти ждеш? Добра

не жди,
Не жди сподіваної волі —
Вона заснула: цар Микола
Ії прислав. А щоб збудить
Хиренну волю, преба миром,
Громадою обух спалиць,
Та добре вигостриць

сокиру —
Та й заходиться вже будить.
А то проспить собі, небога,
До суду божого страшного!
А панство буде колихать,
Храми, палати мурувать,
Любить царя свого п'яного,
Та візантійство

прославлять.
Та й більше, бачиться,
нічого.

Зранку був гарячий день. Але це мені не перешкоджало пакувати всякі речі до наплечника, бо ж я вирушаю до сумівського табору. Ви запитаете, до якого: зимового чи літнього?

Не забувайте, що я живу в Австралії, у південно-східній частині її – Вікторії, величиною майже пів України. У нас від грудня до лютого літо. Ми на вакаціях.

Гарна але й дивна наша Вікторія. Найперше, дивна погодою. Дуже мінлива. Про Вікторію кажуть, що вона має чотири пори року на один день. Ось по холодній ночі приходить гарячий, часом припаркуватий день. Аж нагло – злива, а часом ще й градом сипне, а після цього знову засміється сонце. Такі часті зміни погоди, головним чином біля Мельбурну, приносить нам південний бігун. Тут вічна боротьба холодного півдня з гарячою північчю, яка інколи приносить нам сухий і гарячий, наче в Сагарі, вітер, що й дихнути важко. Все тоді засихає. Теплота буває вище теплоти людського тіла. Тоді купаємося, нуркуємо, випиваємо все, що тільки можна. Вночі годі заснути. До смерку пляжі, ріки і ставки повні людей. На щастя, велика спека триває всього два-три дні, бо холодний бігун знову перемагає.

Проте, покищо у нас лагідне літо, а ще краща у нас осінь, в той час, коли у вас весна.

ВИРУШАЮ до табору, але не до нашого, вікторіанського, а до сіднейського. Це так для зміни, щоб пізнати всю Австралію і познайомитися з усіма українцями, розкиданими по країні поселення.

СУМІВСЬКА ЗУСТРІЧ У НІМЕЧЧИНІ

У м. Авгзбурзі відбулася цікава сумівська зустріч, на яку прибули подружки й друзі з Гамбургу, Штутгарту, Н. Ульму, Мюнхену та ін. міст Зах. Німеччини. Галова КУ СУМ ред. В. Ленник провів з нами дискусію на тему "Хто був Тарас Бульба"... Вона допомогла нам критичніше сприйняти фільм "Тарас Бульба" та помітити в ньому різні хиби. Також ми слухали доповідь д. С. Шумського "Українська преса на чужині", п-і Слави Стецько про "Конференцію в Токіо", а в кінці влаштували гарний самодіяльний концерт. Дуже було приємно на тій зустрічі побачитися з друзями й подружками з різних міст, із якими знайомилися ще влітку, в нашому таборі в Шонгав. Ю н.

Два роки тому я перебувала над морем в гарячій Південній Австралії, недалеко від Аделаїди, де біля скелястого побережжя припікало нас сонце, а ми купалися у морській воді.

Минулого року ми перебували в евкалиптових лісах Вікторії над рікою Ярра-Ярра, що в мові ту-більців означає "пливе-пливе". Тут ранком будив нас звук крикливої кукабари, а вдень у наших вухах лящав дзвінкий спів цикад-"дзвіночків" та різної пташні.

Сумівці люблять природу! Я люблю її також. При ватрі наші старші друзі розповідають про наше чудове Чорне Море, про чарівні Карпати, наші Дніпро і Дністер.

Ми слухаємо й не наслушаємось, шукаємо порівняння з тутешньою природою, а полум'я нашої ватри

СОНЯШНИЙ

так само палає, як там колись у Карпатах, на зустрічі молоді із легендарним Тарасом Чупринкою.

Але не думайте, що у нас тут все, як у раю. У наших мандрах буває досить пригод і небезпек. Нелегко дряпатися по скелястих горах, проходити зрадливі річки й потоки або проникати через гущавину ожин та чагарнику.

Невинний собі потічок у деяких місцях розливається широким плесом, часом має зрадливі глибини, що їх місцеве населення називає "білібонг". На дні таких "білібонгів" часом спочиває не одно тіло необережних мандрівників. Навіть у місцевій австралійській пісні співається про те, як з "білібонгу" відзивається душа нещасного потопельника.

А плавання може скрізь пригодитися, як на морі, так і на суші. Сумівка, та ще й до того юначка, мусить уміти плавати. А якщо не вмієш плавати і не потрапиш спритно ходити, то тебе висміє вся тутешня пташня і тварини.

КУКАБАРИ й різнокольорові папуги то сміються, то сваряться між собою, що й не розбереш, чи тебе обороняють, чи гніваються на тебе як на непрохану гостю.

Ідеш по зарослому чагарником "буші" (хашах), а сонце палить... Аж тут доноситься до тебе з са-мітнього дерева регіт кукабари. Це твій приятель, що в цей момент остерігає тебе! Стаєш і оглядаєшся: недалеко від тебе повзе отруйна змія. Кукабара миттю кидається на неї, сильним дзьобом ха-

пає її за шию близько голови, підносить її високо догори й кидає додолю. Кілька таких трюків – і змія нежива, а іноді заб'ється з першого разу.

Вам, певне, цікаво буде знати, що тут живе велика ящірка, що зветься гоана. Її довжина часом сягає шістьох футів. Вона також нищить отруйних гадюк.

До цікавих птахів належить ще «меґпай», подібний до сороки, але з коротким хвостом. Він нападає на людей весною, коли хтось проходить поблизу дерев, на яких є його гніздо. Тоді він стрімголов летом, подібним до спаду літака, вдаряє прохожого гострим дзьобом просто в голову. Від нього треба добре відганятися палицею або відскакувати вбік.

Ідеш далі, аж ось перед тобою пронесеться кількарядовими стрибками велика кенгуру. Слово кенгуру, до речі, в мові тубільців означає «я не знаю». Іноді бачиш кенгуру з чепурненьким немовлятком у торбинці, що дивиться на тебе хитренькими оченятами. Кенгуру легенько перескакують кущі, паркани і навіть авто на дорозі.

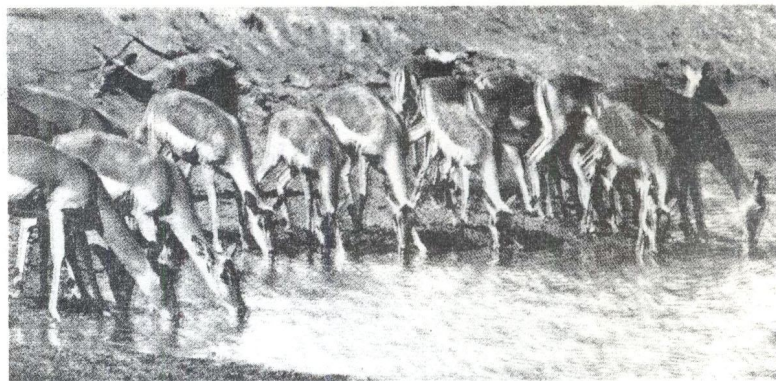
ВГОРИШНІЙ частині Австралії побачиш тутешнього струся-емо, а також птаха ліру, хвіст якого скидається на велику арфу, а в Тасманії – птаха ківі.

Тутешні люди розповідали нам про небезпечні полювання в багnistих околицях Квінсленду на крокодилів, яких стріляють для цінної шкури. Забитого крокодила відтягають джіпом далі від берега,

АВСТРАЛІЇ

щойно тоді здійсмають шкуру, щоб часом інший крокодил не напав ззаду на зайнятого мисливця.

З наших сумівців, здається, ніхто не полював на крокодилів. Зате багато полювало на кролів, яких тут мільйони. Фармери огороджують від них свої хутори дротяними сітками та вживають флюорової отрути, від якої кролі сліпнуть і гинуть. Кролі з'їдають багато трави, потрібної для випасу овець, а вівці – це добробут Австралії. Ідеш поїздом і бачиш багаті пасовиська, повні цінних вовнистих овець та рогатого скоту, а далі поля, засіяні пшеницею і вівсом, інколи ячменем. Потім цей краєвид міняється на буш чи ліс, серед яких часто зустрічаєш гарні будиночки, а поруч вітряки, що помпують воду, та збірники для води (де тримають також зловлену дощівку, бо в сухий час тут води обмаль). Краще для тих, що живуть над річками чи ставками. Для водопостачання держава буде штучні ставки, гідростанції, а також часто в ярах та долинах створює великі озера.

Цікаво, певно, вам буде почути про тутешніх чорношкірих тубільців, які животіють ще по пустелях, полюючи за допомогою бумерангів на кенгуру. Вони їдять і м'ясо гадюк, але не думайте, що вони їдять усіх гадюк. Ні, їм смакує лише одна порода

змій, печене м'ясо яких біле і, як вони запевняють, смачне. Тубільці дуже рідко полюють на качконосів, які живуть над річками.

Ще одним дуже миленьким звірятком в Австралії, із своєю дитинкою на плечах, є австралійський ведмедик – «коалья-бер», що лазить по евкалиптах і харчується їх листям.

Нещастям Австралії є стихійні пожежі та повені. Оце коротенько вам про нашу Австралію, зокрема про Вікторію, щоб ви мали уяву, серед якої природи ми живемо. Про те, як нам жилося у таборі над рікою Яррою та про острів Тасманію, напишу іншим разом. А тепер, заокеанські подруги, напишіть Ви щось про своє життя! *Ваша Славка*

ТИЖДЕНЬ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ

У слов'янських народів назви днів тижня не пов'язані з небесними світилами. Більшість з них вказує на порядок днів у тижні після неділі.

Назва «неділя» походить від древньоруського слова «не делать», тобто «не робити». Назва другого дня тижня

— «понеділок» виникла від слів «по неділі», тобто після неділі. Назва третього дня тижня «вівторок» — від слова «второк» — другий день після неділі; п'ятого дня тижня «четвер» — від слова «четвертний», шостого дня «п'ятниця» — від слова «п'ятий». Четвертий день тижня — «середа» названий за його «середнє» положення у тижні.

КЛЕПАЧІВСЬКИЙ

ІВАН СТОЦЬКИЙ

(РОЗДІЛ ІЗ ПОВІСТИ)

РЕЙД

(закінчення)

Вечоріло. З похідної кухні сірим туманом слався по землі дим. Козаки розсідлували коней, чистили зброю, випрягали з возів і тачанок коней; дехто вже встиг напоїти гривастих друзів і принести їм з копиць сіна. Гармаші чистили гарматку і міномети. Хорунжий Сайкевич розсилав у дозор розвідників.

Оксана підійшла до сотника. З-під мазепинки висувалися заплетені товсті коси. Вона скинула з плеча автомат.

— Пане сотнику, мій новенький автомат зроблений для снайперів.

Сотник радів за Оксану. З ним розмовляє не розніжнена, напарфумована панночка, а загартована в рокоті кулеметів і походах повстанка. Була стомлена, але трималась бадьоро, хоча її засмагле обличчя трохи приблідло.

— Як почувашся, Оксано? — усміхаючись, запитує сотник. — Тримайсь мене, коли б...

— Дякую. Занадто пощерблені дороги, а рейд дійсно твердий, і скрізь блискавиці.

— Тобі це на користь. Ти загартувалась і погарнішала.

Оксана на всю щоку почервоніла. Вона хотіла щось сказати, щось тепле, щире, але в цю мить до сотника підійшли з рапортами старшини. Було четверо убитих і восьмеро поранених.

Два удари багнета об багнет покликали повстанців вечеряти. Оксана відчула, що вона голодна, з самого ранку ще нічого не їла. Пішла до кухні вгамувати голод. Біля кухні затрималась. Сотник зробив короткий огляд бою. Він підсумував плюси й мінуси. — Особливу ли-

царську відвагу і хоробрість, — сказав сотник, — виявив у бою командир кінної сотні хорунжий Зубенко. Не перебільшую, коли скажу, що поручник Клименко є здібним, талановитим командиром. Його гарматка і міномети нищивним вогнем завжди рятують нас із тяжкої ситуації. Добродії старшини і підстаршини, я вірю і надалі у вашу мужність. З Богом — до наступних боїв!..

Оксана теж говорила. Вона скаржилася, що немає вже ні медикаментів, ні пропагандивної літератури: — Я не маю жодної листівки, а лікар — ні одного бинта; накази пишу від руки, бо друкарська машинка зіпсувалась. Треба командирові загону звернути увагу на ці недостатки. Бо ранені не повинні знати, що таке “немає ліків”, а пропагандивна література — це одно із завдань рейду в бою за незалежну, вільну Україну.

Сотник слухав і любувався нею. Потім сказав коротко: — Я подбаю.

Оксана пробиралася між повстанцями. Козаки вже спали. Попідкладавши під голови сідла й шинелі, лежали групами і поодиночі. Біля возів і тачанок коні, постукуючи копитами, спокійно хрумали харч.

Була тиха місячна ніч. Місяць сріблив повстанцям чуби, розхристані волохаті груди і зарослі, щетинисті обличчя.

Оксана пригадала, що декого з повстанців вона вже десь бачила. Але де?.. Ага, на Полтавщині, разом з її батьком! Але зараз вони інші. У них твердіша хода і крок окреслений, рівний; на їхніх обвітрених обличчях відбивається врівноваженість, ясність і несе від них полтавськими садками, степами херсонськими, чебрецем, поліськими мочарами, ялицями і низиною Кубані.

Повстанка підійшла до тачанки. Зняла ремінь з кобурою, поклала під голову попону і укрилася шинелею.

Все затихло. Лише вартові, взявшись за реміні автоматів, ходили то в один, то в другий бік повільною, широкою ходою.

Група вояків УПА

Прятого березня 1950 р. у бою з ворогами України загинув генерал Української Повстанської Армії Тарас Чупринка

Нами снили поліські пущі,
Гайдамацькі яри в полях.
І прийшли ми до них, живущі,
Подолавши пекельний шлях.

Повернулися із Берези,
З-за Байкалу і Соловків,
Багатющі, неначе креси,
Гнівом часу, жалем віків.

Земле любя! Долини отні!
Це ж по вас на вітчизни клич
Пробоеві проходять сотні —
Як воскресла з руїни Січ.

Від Чернігова до Чернівців,
З-під Лугані за гордий Львів
По залагах стоять упівці,
Розбуялий відплати гнів.

І так люблю, допавши зміни,
Налітати — мов княжа рать.
Нам — визвольникам України —
Не приречено умирати!

І так радісно, рідна земле,
Кров пролити за твій розмай,
Де покару тяжку приємле,
Ворог волі, злютивши вкрай.

Красний часе! Немов по бруках,
Важко-дужа гуде стопа
Войовничих, бронзоворуких,
Повнозбройних борців УПА.

Яр СЛАВУТИЧ

Будинок-музей Т. Г. Шевченка

Юнацтво Осередку ім. ген.-хор. Тараса Чупринки у Нью-Йорку з переходовим прапором ГУ СУМА

ІЗ “ЩОДЕННИКА” Т. ШЕВЧЕНКА

Під час перебування на засланні, у Новопетровському форті, Тарас Шевченко у 1857 р. розпочав вести щоденні записи — “Журнал” або “Щоденник”. Із тих записок бачимо, що десятирічна московська салдатчина не змогла духово зламати Тараса Шевченка, не притупила його вміння спостерігати, не вбила в нашому геніальному поетові людини.

Далеко від батьківщини, Т. Шевченко міг порівнювати Україну з іншими країнами, зокрема з Росією-Московщиною.

Тут наводимо одну з нотаток поета, зроблену ним 12 липня 1857 р. в таємному “Журналі” (текст за повним виданням творів Т. Шевченка, за редакцією проф. П. Зайцева):

...“Московське село це, як висловився Гоголь, навалені купи сірих колод із чорними дірами замість вікон. Вічна грязюка, вічна зима! Ніде пруточка зеленого не побачиш, а побіч непрохідні ліси зеленіють... Незрозуміла антипатія до природи.

На Україні зовсім не те. Там село й навіть місто сховали свої білі привітні хатки в тіні черешневих і вишневих садків. Там убогий, неусміхнений... сповив себе пишною, вічно усміненою природою і співає свою журливу, сердечну пісню в надії на кращу долю. О, мій бідний, мій прекрасний, мій любий рідний краю! Чи скоро я зідхну твоїм цілющим, солодким повітрям? Милосердний Бог — моя нетлінна надія”.

Від 1959-го року в Торонто у Канаді працює Дитяча Образотворча Студія. Організував і веде її мистець Петро Сидоренко, який прибув до Канади після Другої світової війни. Тепер він працює як мистецький оформлювач різних видань Міністерства шляхів Канади. П. Сидоренко присвячує вільний час великій справі – відкриттю нових талантів. Студійці опановують основи малярства, вивчають історію малярства, знайомляться з технікою цього мистецтва; деякі з них, без огляду на юний вік, мають уже чималі досягнення. Студія влаштовує річні виставки-звіти, брала участь у відзначенні Шевченкового і Лисенкового ювілейних років. На Шевченковому Конкурсі трое студентів – І. Микитин, Х. Еліяшевська і Ю. Т. Біланюк – одержали першу, другу й четверту нагороди. Студія випустила перші поштівки. Нині в ДОС навчається 23 юнаків і юначок.

Кожний новий талант – скарб для України.
Бажаємо якнайкращих успіхів! *Редакція*

ДИТЯЧА ОБРАЗОТВОРЧА СТУДІЯ

під керівництвом
МИСТ. П. СИДОРЕНКА

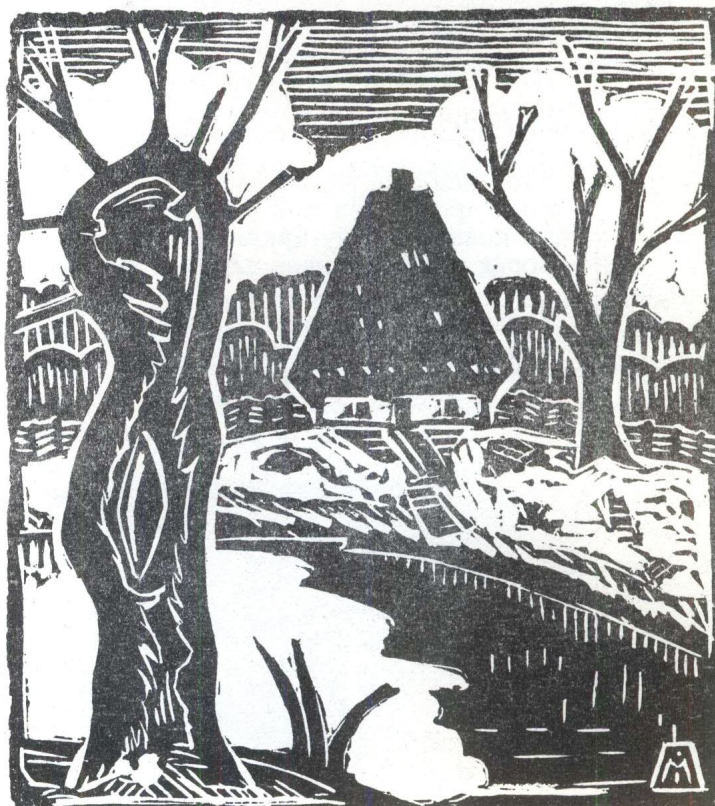
БІЛАНЮК Тодось — М. В. ЛИСЕНКО, туш

“Найбільшим скарбом, який людина може принести з собою на світ, є нестримна охота до якогось діла; ця охота заповнює життя й дає щастя.”

Е мерсон

Ігор Микитин (12 років), “У Карпатах” – лінорит

У наступному числі читайте: “Море нам по коліна” Івана Людима – пригодницьке оповідання для молоді (на продовження), репортаж українського кінооператора Юрія Тамарського з пралісів Бразилії, спогад М.М. Аркаса “Вовки-сіроманці”, з життя СУМ у світі, “Наша уява – чудесний Божий дар” та ін.

	Вік
БАЗЮК Андрій	8
БЕЗХЛІВНИК Роман	15
БІЛАНЮК Юра, Теодосій	15
ГРИЦИНА Тарас	11
ДЕЙЧАКІВСЬКИЙ Юрій	11
ЕЛІЯШЕВСЬКА Христина	15
ЛУКІЯНИШИН Остап	16
МАЛАНЧІЙ Роман	8
МАКОВКІН Ніна	16
МИКИТИН Ігор	11
МОЙСЯК Юрій	11
НАВРОЦЬКА Марія	15
НІКЛАС Джері	15
ОРОБЕЦЬ Христина	8
СКАЛІЙ Дмитро	11
ТУРЧИНЕВИЧ Роман	12
ШЛАПАК Дарія	12
ЮРІЙЧУК Марко	8

Еліяшевська Христина — "ГАМАЛІЯ" (гүш)

Річна виставка праць учнів Дитячої Образотворчої Студії — це небуденна подія. Наша громадськість, що цікавиться образотворчим мистецтвом, має тут добру нагоду побачити, як формуються майбутні мистці.

Виставка показує лише невелику частину праць учнів. Багато цікавих праць, з браку місця, лишились у теках учасників виставки.

З виставленого бачимо, що юні таланти свідомио цікавляться мистецтвом та завзято прагнуть здобути мистецьку освіту.

Від себе, я щиро дякую всім учням за старанню й дружню співпрацю а батькам за щире довір'я.

Петро СИДОРЕНКО
керівник студії

КОРИСТУЙСЯ ДРІБНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

— Колиб мені було дозволено спробувати, я певен, що міг би на щось придатися, — говорив малий хлопець, що був підручним кухаря в домі венеційського аристократа Фалієро. Того дня було якраз запрошено велике товариство до Фалієра на бенкет. Аж раптом, за годину перед початком, прийшла вістка від цукорника, що піраміда, яку він мав виготувати для прикраси столу, не вдалася.

— Ти зможеш? Хто ж ти такий?..

— Я Антін Канова, внук каменяра Пізона, — відповів хлопець.

— На що ж ти можеш придатися? — спитав пан.

— Я можу зробити прикрасу до столу, якщо мені пан дозволить.

Венецький багач не мав іншого вибору, і Антін взявся до праці. Попросив масла і вилпив з нього чудового лева, готового до стрибка... Пан із здивуванням поставив лева на столі.

Бенкет розпочався. Багато найвидатніших князів, шляхти і купців венеційських, серед яких не мало було справжніх знавців мистецтва, засіло до столу. Коли ж серед багатого накриття і сервісів побачили лева, гості почали розпитувати сеньйора Фалієро, кого це з великих скульпторів йому вдалося переконати взяти для мистецького твору такий нетривкий матеріал? Фалієро не міг на ці питання докладно відповісти й звернувся до свого управителя дому, а той привів у залю малого Канову.

Коли достойні гості довідалися, що лева зробив маленький кухарчик, обід обернувся в бенкет на честь геніяльної дитини. Господар урочисто заявив, що віддасть хлопця в науку до найкращих мистців, і додержав слова.

Але успіх не зіпсував Канову. Все життя він був таким самим скромним та пильним як і тоді, коли працював у каменоломні свого діда. Не всі знають, як Канова використав першу сприятливу "нагоду", але кожний чув про нього як про найбільшого скульптора.

О. Марден "Воля і успіх"

СПОРТ У ПЕРУАНСЬКИХ АНДАХ

Не так давно в Перуанських Андах (Південна Америка) було виявлено плем'я низькорослих індіців, усього близько 1800 чоловік, яке живе на висоті 3360 метрів. Плем'я займається землеробством — розводить картоплю і кукурудзу. Середній зріст чоловіків цього племені 152 см, вага близько 50 кг. Однак усі вони відзначаються ве-

личезними розмірами грудної клітки. Цікаво, що ці індіці не тільки вміють протягом тривалого часу пересуватись бігом по гірських стежках з важким вантажем за плечима, але й влаштовують своєрідні змагання. Вони змагаються в бігу з мішком картоплі вагою 70 кг за плечима.

ВІЗІЯ МАЙБУТНЬОГО

Вже степ запряжений,
Переодітий із шовку сирих трав
У тяжку бракад жита.

Море зелене, хвилясте море,
Із подувом вітру
Не спішить у Чорне.

— Повільно, спокійно гнеться тяжке жито
Працею, досвідом, горем прибите!

Мій степ!
Мій буйний степ, оспіваний піснями
моїх дідів,
Мій вільний, дикий степ, душа мого народу!

Вже замість козаків
Бачу у мріях
Розсудливого господаря,
Під якого руками
Тирса збіжжя золотіє.

Серпень, 1961, США.

М.І.Б.

ЯРО ЛАСОВСЬКИЙ

У Нью-Йорку відбувся другий ре-
чіталь молодого скрипаля і ком-
позитора Яра Ласовського, сту-
дента "Гантер мюзікал". Скрипку
він вивчає у проф. О. Стратичу-
ка. У програмі були твори Мо-
царта, Дебюсі, Фоменка та ін.
а загальний висновок слухачів:

здібний скрипаль, що з успіхом опановує тех-
ніку (при фортепіані п-і К. Чічка-Андрієнко).

Яро Ласовський починає виявляти себе і як
композитор. Він написав "Сюїту" на тему "Вес-
нянки", цикл пісень на слова Максима Рильсь-
кого та ін. — всі речі з українською тематикою.

Бажаємо якнайкращих успіхів!

(Портрет роботи Володимира Ласовського)

"Вір мені, що добре використання часу
принесе тобі колись відсоток, який переви-
щить твої найсмільвіші мрії, і, навпаки,
марнування часу ослабить тебе так, що
станеш цілковитим нулем, як під оглядом
розумовим, так і моральним." Гладстон

П'ятий Конгрес СУСТА — Союзу Українсь-
ких Студентських Товариств Америки постано-
вив видавати бюлетень для зв'язку студентів із
середньошкільною молоддю, яка незабаром сама
прийде до університетських заль. Уже вийшло
в м. Трой перше число бюлетеню "ІШБ" за ре-
дакцією референта середньошкільних справ Лю-
бомира Зубніва, двома мовами — українською і
англійською (циклостиль). Бюлетень заохоче
нашу середньошкільну молодь вчитися у вищих
школах, дає поради, як одержати позикина опла-
ту навчання, інформує про університети в Аме-
риці. Поміщено також цікавий допис українки-
середньошкільниці Вави з Філадельфії "Що дала
мені українська мова", з якого містимо уривок:

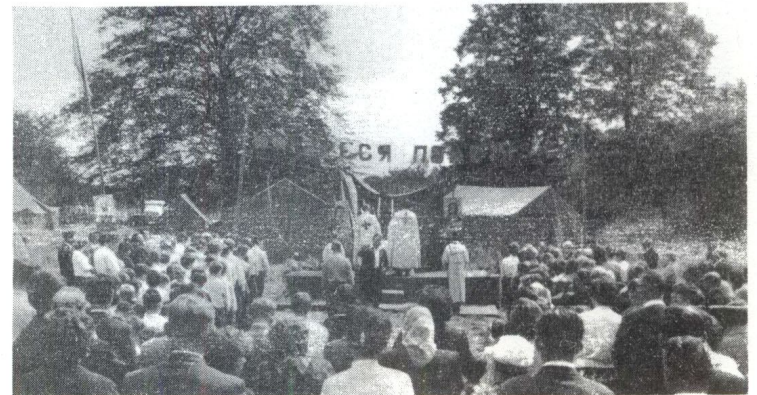
"Яке значення має українська мова для
мене?"

України я ніколи не бачила. Народилася я на
еміграції в Західній Європі та в 1948 р. прибула
до Америки, маючи півтора року життя.

Українська мова обдарувала мене в дитин-
стві цим першим і найбільшим словом — мама.
Від цього слова щораз збільшується мій словар.
Мої батьки пильнували, щоб брат мій і я все
говорили вдома тільки по-українськи...

Прийшов час — і я стояла на сцені та трем-
тячим дитячим голосом деклямувала "Садок
вишневий" Тараса Шевченка. Українська мова
дала мені образ тієї далекої, але рідної Бать-
ківщини-України... Світ казок перемінився те-
пер у світ оповідань Віри Вовк, Докії Гуменної,
Ольги Мак, Юрія Тиса та багатьох інших. Мій
словар тепер щораз збільшується читанням
українських книжок, журналів і газет, співан-
ням українських пісень...

Хочу, щоб колись мої діти могли так багато
завдячувати своїй матері, як я завдячую своїй
матері, що дала мені найбільший скарб — рідне
слово!"

На Здвижі СУМ, Бельгія, 1962 р.

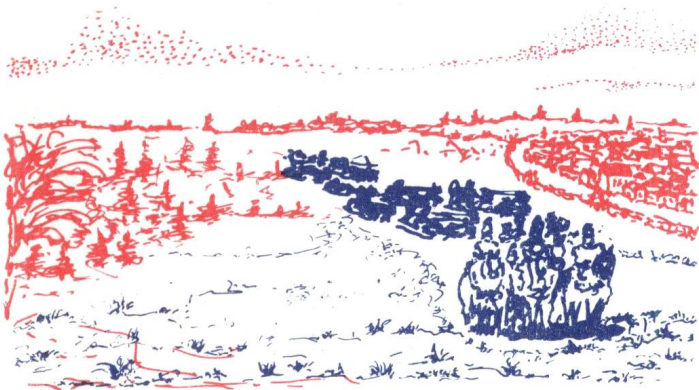
АННА ЯРОСЛАВНА

3

Ілюстрації
Д-ра Антона Вариводи

Нарешті французькі мандрівники переїхали кордон Української княжої Держави. Серед могутніх лісів вони побачили над широким Дніпром велике і гарне українське місто Любеч. Любечани перевезли всю валку на поромах через Дніпро. Гостей зустріли священники та багато народу.

Довідавшись, що це посольство їде в княжу столицю Київ, любечани радо привітали французів і дали їм комонних дружинників, які найкоротшим шляхом провели високе посольство французького короля Генріха I в Київ. Довга валка мчала просторами України.

Попереджені дружинником, кияни дзвонами вітали французьких королівських послів, а князь Ярослав Мудрий наказав відчинити для них чудові Золоті Ворота для в'їзду в столицю. Ніде французи не бачили такої краси, як оці Золоті Ворота, верх яких сяяв щирим золотом.

У палату князя Ярослава внесли хутра, золото й срібло — дарунки французького короля. — Світлий і могутній князю України, Ярославе Мудрий! — сказав, уклонившись, єпископ Ґотье Савейра: — Ми приїхали прохати твою доньку Анну вийти заміж за ясного короля Франції Генріха Першого! Чи вволите наше щире бажання?

(далі буде)

КОРОЛЕВА ФРАНЦІЇ

АПОЛО ШЕРШНЬОВСЬКИЙ

Д-Р МИХАЙЛО КУШНІР

Із щоденника старшого юнака СУМА

Вівторок, 5 березня 1963 р.

Я так люблю вечори, коли надворі дощ, холодний вітер, а вдома тепло, затишно. А коли вдобавок лекції вже зроблені — почуваю себе так добре, що не вмію навіть підшукати відповідних слів, щоб це висловити!

Сьогодні, по вечері — була саме така блаженна хвилина. Я з Оксаною збирався грати в шахи; в їдальні мама примостилась найближче до лампи зі своїм шитвом. А батько, який досі мовчки перегортав газети, — запитав:

— А який це день маємо сьогодні, діти?

— Е, тату! Сьогодні ви нас не зловите, бо я знаю, чому ви питаєте! Сьогодні 5 березня, отже річниця смерті генерала Тараса Чупринки.

— Ого-го! починаю бути гордим, що маю таку розумну доню!

— Е, тату, не засоромлюйте мене, — це не є жадна розумність. Попросту, два дні тому, в неділю, в нашому відділі юнацтва СУМА — був святковий апель, присвячений роковинам смерті Командира. О, тату, — промовила сама булавна, але як! — ми всі розплакались...

— І в нашому відділі, — доповів я, — були

святкові сходи. Доповідь читав один старший юнак. Але вона, хоча дбайливо опрацьована, не викликала в мені якогось сильнішого враження. Сам не знаю чому.

— О, діти! — сказав батько — як я радію, що ви поволі входите в світ українського духа, українського чину! Я хотів сьогодні сказати вам дещо про інженера Романа Шухевича, що звався Туром — як Провідник ОУН на українських землях, що був генералом Тарасом Чупринкою — як Головний Командир УПА, і Лозовським — як генеральний секретар військових справ УГВР. Він згинув 1950 року, в бою з переважаючими силами большевицьких поліційних загонів, в лісі, поблизу села Білогорці. Але ви, діти, зробили мені дуже приємну несподіванку своїми відбутими сходами.

НЕ СТРИНЄШ ХРЕСТА

Не стринєш хреста з берези:
Роки, дощі, вітри...
Та зламане знайдеш лезо:
Візьми, іржу зітри.

На нім невідоме ймення
Зіп'ють твої уста,
Бо знаєш:
безсмертя геній
На лезі цім зростав.

Ольга Дубська

*Погруддя сл. п. ген. Тараса Чупринки
(із Пам'ятника Героям, скульптор
Михайло Черешньовський)*

— Тату, чи можу вас про щось запитати?

— Питай, сину.

— Нас, старших юнаків, закликають, щоб ми були, як Командир. І, вірте мені, тату, що це є моєю задушевною мрією. Але я не знаходжу стежки до нього. Коли дивлюся на його погруддя, то від нього спливає на мене така велич духа, така сила волі, така відданість справі, що його постать видається мені якоюсь легендою, якимсь безособовим символом, тільки якимсь прицілом. І тоді я відчуваю, що між цим велетнем і мною-карликом — прірва. А мені так хотілося б його любити, любити як близьку мені людину!

— Ти помиляєшся, Юрку, коли думаєш, що між тобою-юнаком і велетнем Тарасом Чупринкою — прірва. Очевидно, що з висот, на яких

ширяє дух Чупринки, дме холодний вітер і твоє юнацьке серце ще не спроможне збагнути краси самотнього орлиного лету, але до цих висот веде тебе кожночасно юнак — Роман Шухевич. Коли тільки твоя любов України буде в тобі відчуттям її величі, коли вона стане почуттям відповідальності за її долю — та завжди будеш бачити перед собою веселі очі, дружню усмішку Романа — юнака — парубка — дорослої людини.

— Чи не близький тобі, Юрку, Роман Шухевич з років 1917-1925, коли він був учнем гімназії в Камінці-Струмиловій, а потім у Львові, і яку закінчив іспитом зрілості з відзначенням?

— Або той пластун, що мандрує карпатськими верхами, переживає чар української природи і радість дружби біля пластової ватри, що є одним із ініціаторів і першим членом морського відділу пласту „Чорноморці”, що мандрує на Маківку, щоб впорядкувати могили

Олександр Олесь

ЖИВИ, УКРАЇНО

Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!...
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.
До суду тебе не скують ланцюги,
І руки не скрутять ворожі:
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.
Стоять, присягають тобі на шаблях
І жити і вмерти з тобою,
І прапори рідні в кривавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!

УСС-ів і здобуває під час пластової зустрічі скелястий шпиль у Бубниці?

— Чи ж не полонить тебе Шухевич-спортсмен, футболіст гімназійного спортивного Клубу „Русалка”, співзасновник пластового спортивного гуртка „Ясний Тризуб”, співтворець Карпатського Лещатарського Клубу, й учасник його першого рейду в 1924 році? Шухевич, тоді 16-літній юнак, наймолодший змагун на Запорізьких Ігрищах у Львові — в 1929 році встановив український рекорд у плаванні на 100 метрів, мав успіх у змаганнях штафет 4x100 метрів. Чи не близький тобі Шухевич, активіст, організатор і змагун, що встановлював перші наші рекорди, бігав на всі віддалі, стрибав, грав у футбол, кошиківку, їздив колесом, добре фехтував і був досконалим гімназистом „Сокола-Батька”?

— Чи не притягає тебе, Юрку, Шухевич — п'яніст, який закінчує з відзначенням Музичний Інститут ім. Лисенка у Львові і з таким відчуттям, проникливістю і динамікою грає своїх улюблених композиторів Гріга і Рахманінова?

— Або Шухевич-танцюрист, що своєю безжурною веселістю поривав усіх, що на свій час був одним із найкращих танцюристів у Львові, цей учень Авраменка, що граціозністю свого козака викликав загальний подив.

— Якже близьким мусить являтися кожному українському юнакові Шухевич — правдивий товариш і друг, що з такою любов'ю ставився до своїх менше здібних товаришів, допомагаючи їм чи то безкорисними лекціями, чи заохоченням, чи хоча б приязною, підбадьорюючою усмішкою!

— Або такий епізод із життя 15-літнього Шухевича: на ріці Бузі, в Камінці-Струмиловій, заломлюється лід і малий хлопець — ковзняр іде під лід. Роман без надуми стрибає у льодову воду — рятуючи хлопця, мало що сам не гине і платить за це запаленням легенів, тяжкою піврічною недугою.

— А чи серце кожного не сповниться подивом, гордістю, надією на остаточну перемогу, коли думаємо про нього, як про Ромка Шуха, члена Укр. Військової Організації, члена ОУН, бойового референта ОУН, як про чотаря Щуку, старшину для окремих доручень у штабі Карпатської Січі, як про творця Української Повстанської Армії й її Генерала Тараса Чу-

Ці шахові фігури знайдено у Вишгороді, на Старокиївській горі та горі Киселівці.

Шахи з'явилися багато років тому на Сході, найімовірніше в Індії. На територію України вони потрапили з Ірану в епоху Київської Русі. Шахові фігури знайдено під час археологічних розкопок на Старокиївській горі та в інших древніх частинах Києва, а також у Вишгороді. Фігури ці круглі, невеликі за розміром, вирізані з кістки.

Шахи відомі ще раніше, ніж шахи. В колишньому Пантікапей, де тепер Керч, їх знайдено на схилах гори

Мітрідат. Тридцять шашок з Херсонеса Таврійського, на відміну від пантікапейських, були скляні. Виявлені вони в одному з поховань третього сторіччя нашої ери.

На території Київської Русі, як доводять численні археологічні знахідки, шашки були досить поширені. Їх виготовляли із скла, кісток, і вони мали цілком сучасний вигляд кружочків, встановлених на токарному верстаті й прикрашених орнаментом.

Г. ШОВКОПЛЯС

принку, як про Тура — голову Проводу ОУН, як про Лозовського — голову Ген. Секретаряту УГВР?

— Ти бачиш, Юрку, цю силу посвяти Романа Шухевича і цей його нестримний хід до здійснення найвищого ідеалу нації, — якого ніщо не може стримати, ні смерть брата, закатованого большевиками в 1941 році, ні зліквідування в 1940 році його 18-літньої сестри Наталки за приналежність до ОУН, ні знищення його дружини, теж Наталки, її матері та батьків Романа, ні віддання до невідомого „дєсприюту“ його дітей, Юрка і Марусі, з наміром виховати їх на яничар!

— Ти бачиш, Юрку, яке це багате, змістове, героїчне, яке трагічне, але сповнене найбільшої любови до Батьківщини і відданости справі її визволення — життя! Чи воно не пориває тебе, чи ти ще й далі не знаходиш стежки до нього?

Батько закінчив і нервовим рухом сягнув по цигарку.

А я сидів збуджений, але водночас і з почуттям якогось сорому і провини. „Ох, Боже, думав я, якже це: тут найкращий син України віддає за її визволення дослівно все — дітей, дружину, батьків, брата, сестру і своє власне життя, а я така нуля, таке ніщо, крім кількох дат — нічого про нього не знаю“!..

І, несподівано для мене самого, моя збентежена думка побігла знову до білогорського лісу, де на снігу, побіч самотнього тіла, лежав автомат, що випав із розкинутих в останньому русі рук.

І вслід за цим образом пронизала мене потрясаюча в своїй ясності думка: це наше, це ж моє завдання — піднести отой автомат!

Батько курих, переглядаючи газету, а потім несподівано повернувся до мене і пильно подивився мені в очі.

І в цьому батьківському погляді я відчув теплу, турботну ніжність.

Моє серце затріпотіло мов пташка і я прошепотів:

— Мені так соромно за себе, тату! Але будьте певні — я його не зраджу!...

Д-р М. Кушнір

Микола СОМ

Українській народній пісні

Ти вся в мені — від сонечка
до грому,
Від крику «ой» до ніжного
«люблю».
До тебе я вертаюсь, як додому,
Коли забуду щось чи загублю.

Живи в мені! Ти спів святий
Тараса,
Ти Гонті клич, Нечаєві мечі.
Пройдешніх днів, прийдешніх
днів окраса,
Живи в мені при світлі і свічі.

На тихі зорі і на ясні води
Виводь мене, учителько моя.
Твій кожний заспів — заклик
до свободи,
А кожний приспів — серце
солов'я.

Ти дівчина, Любавка
чорноброва.
Твоя коса до пояса звиса.
Непродана, некуплена обнова.

Мій сміх і гірх. Сльоза моя.
Краса.

Не все живе, що хоче жити
вічно,
Вмирає те, що славить небуття.
А ти живеш! Бунтуєш час
космічний,
І я тобою міряю життя.

Зійшлись в тобі історії шалені,
Земля і світ сьогодні і колись,
Як дві тополі — подруги
зелені,
Що вже ніяк не зможуть
розійтись.

Люблю тебе. І нас не
роз'єднати.

Ношу тебе, як ученя
«Букваря»...

Ну де ще так зоріє слово —
Мати,

І де ще так оспівана зоря?!

Автор барельєфа

Барельєф Тараса Григоровича Шевченка, який ви бачите на фото, не з гіпсу чи мармуру і зроблений не професіональним скульптором.

Неподалік Харкова, біля третього українського санаторія, росли сосни-близнята. Одна з них всохла. Її зрізали і залишився тільки високий пеньок. Серед хворих, що лікувались в санаторії, був харківський інженер Сергій Лісовий.

Часто він ходив на прогулянки, малював. Потім почав щось вирізьблювати ножем і стамесною на зрізаній сосні. Робота посувалася повільно. Але згодом всі побачили: різьбяр створює портрет великого Кобзаря.

Стан здоров'я інженера все гіршав. Однак, незважаючи на тяжку хворобу, він закінчив роботу над барельєфом.

Автор барельєфа був сліпий.

Наша

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

БАСАРАБ ОЛЬГА (1890-1924), член першої жіночої чоти Українських Січових Стрільців у Львові; відзначена міжнародним Червоним Хрестом за працю в Комітеті Допомоги раненим і полоненим. Організувала військові українські з'єднання з українців із австрійського війська. Як

члена підпільної Української Військової Організації, її заарештувала польська поліція і закатувала на слідстві. Смерть Ольги Басараб викликала зростання національної свідомості серед української молоді в Західній Україні.

БОРТНЯНСЬКИЙ ДМИТРО (1751-1825). Великий український композитор і диригент. За чудовий спів взяли його молодим з рідного м. Глухова в Петербург, у царську капелю. Звідти він поїхав до Італії, де вивчав музику і сам написав кілька опер на італійські, а згодом і французькі тексти.

Повернувшись у Петербург (тепер Ленінград), Д. Бортнянський диригував капелю, складеною виключно з українців, та написав багато релігійних творів, що їх виконують українські церковні хори й тепер. Дмитро Бортнянський – один з найкращих у світі духовно-релігійних композиторів.

НОВІ КНИГИ

В кінці 1962 р. у виданні Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка вийшла в Нью-Йорку "Історія українського кіна" Бориса Береста. Це книжка великого формату: понад 200 ст., з понад 450 ілюстраціями. Вона є першою спробою дати читачеві незфальшовану картину розвитку, успіхів, а потім і занепаду українського кіномистецтва під комуністичним режимом.

Імперська Москва штучно затримала розвиток українського кіна, заарештовувала і фізично нищила його працівників. Найбільшого українського кінорежисера Олександра Довженка, який створив шедеври світового кіна "Звенигору", "Землю" за наказом Сталіна було примушено працювати в Москві, де він і помер. Москва ж заборонила працювати в українському кінорежисерів Іванові Кавалерідзе, авторові новаторського фільму "Злива", заборонила писати кіносценарії Луці Ляшенкові...

Очевидно, автор книжки не міг зібрати всіх матеріалів за кордоном, і тому його працю треба розглядати як підготовчу, що, однак, не позбавляє її свого значення. Окремі розділи Б. Береста присвятив "Українцям у Голівуді" та скромним спробам українського кіна за кордоном.

Хоч неповна ця книга, проте вигідно відрізняється від куценьких нарисів до історії українського кіна, що вийшли в УРСР, і в яких цілком перекошена історична правда.

"Недільний ранок" – збірка оповідань Ірини Шумилович-Шуварської (Нью-Йорк, 1962). У 64-стор. збірці надруковано 19 оповідань, у яких переважає релігійна тематика. Вони зігріті теплом людського серця, вражливого на кривду й несправедливість, сповненого любові до людини. "Внукова соната", "Біла квітка" і "Тут мені чекати"... свідчать про небуденну спостережливість авторки та вміння донести задум до читача. Менше сконденсована "Осінь", словесно переобтяжена "Відповідь сестрі".

Збірка справляє гарне враження: її авторка вміє відчувати і вміє передати своє шляхетне хвилювання читачеві.

Збірка справляє гарне враження: її авторка вміє відчувати і вміє передати своє шляхетне хвилювання читачеві.

КИНОФІЛЬМ СВІТУ

● **УКРАЇНА.** На понад 40 мільйонів населення в Українській ССР виходять лише 54 назви газет і журналів. Зате московською мовою виходить в СРСР 936 назв газет і журналів, дуже великим накладом. Їх розсилають по всіх неросійських республіках, щоб русифікувати населення. У багатьох книжкових крамницях Києва, Харкова, Ужгороду, Одеси можна купити твори Тараса Шевченка — лише в перекладі на російську мову! Багато газет і журналів виходять на Україні одночасно двома мовами: українською і „общепонятною”...

● **УКР. ЕМІГРАЦІЯ.** За допомогою Спілки Українських Професіоналістів, у Аргентині вийшла еспанською мовою „Історія України” проф. Д. Дорошенка. Передмову, у якій підкреслене національне пригнічення України, написав професор Університету в Буенос-Айресі Анджел Антоніо Кастеллян.

● 18-річний українець Григорій Костирський здобув перше місце, як найкращий пілот, у школі Летунських Кадетів у Монтреалі, Канада.

● Українці в Англії заснували велику Бібліотеку імені Т. Шевченка, в Лондоні, — вона вже стала центром правдивої інформації про Україну, нею користуються також англійці.

● **АВСТРАЛІЯ.** Там винайде-но машинку для друкування... нот. Раніше композитори мусіли писати ноти від руки; тепер вони матимуть змогу записувати мелодії... на друкарській машинці. На жаль, вона ще дуже дорога.

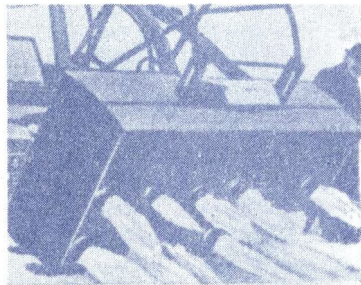
● **ЗЕМНА КУЛЯ.** Майже половина всього населення світу,

тобто нашої земної кулі — і досі неграмотні люди (близько 700, 000.000 осіб). Найбільше неграмотних є в Африці, Азії та Південній Америці. У деяких країнах до 80% дорослого населення не вміє читати й писати. До нині лише в країнах Південної Америки активно розпочали боротися проти анальфabetизму-неграмотности.

● **ВАТИКАН.** 15 українських Єпископів греко-католицького обряду ухвалили Резолюцію, в якій вимагають від червоної Москви звільнити з каторги безневинно засудженого Митрополита Йосифа Сліпого, засланоного в Сибір 18 років тому.

● **АНГЛІЯ.** У Лондоні вийшла книжка англійською мовою „Пісня з темряви”. Це переклади багатьох поем і поезій Тараса Шевченка на англійську мову, що їх з великим талантом зробила молода англійська поетка, приятелька національної України, Вера Річ.

● Англійські інженери сконструювали „сніговий плуг”: він не відгрібає з дороги сніг, а розтоплює його сильним вогнем. Плуг іде з швидкістю 8 кіл. на годину і знищує на дорогах навіть лід.

● **КАНАДА.** Видавництво „Акрополіс” у Торонто видало англійською мовою повість Миколи Гоголя „Тарас Бульба”. Вступну статтю написав український учений А. Григорович, який пояснює читачам, що українські козаки — це не „рашен” і не „рюсь”, а воляки українського народу в його боротьбі за волю. Книжка є неначебто відпо-

віддю на новий кінофільм „Тарас Бульба”, в якому так багато перекручень історичної правди.

● Щороку в м. Лякомб біля Едмонтону, Канада, відбуваються релігійно-хорові фестивалі. Зпоміж 10 різних хорів український хор „Дніпро” під диригуванням п. Солтикевича одержав тепер другу нагороду; першу нагороду здобув голландський хор з Едмонтону, під диригуванням українця, проф. С. Яременка.

● **ФРАНЦІЯ.** Професор Марі Шеррер — француженка, керів-

ник катедри української мови і літератури в Державній школі східних мов у Парижі, кількакратно виступала по французькому радіо з доповідями про Україну, нашу історію і культуру. Професор Марі Шеррер переклала на французьку мову багато козацьких історичних дум, що вийшли книжкою в Парижі.

● **ШВЕЦІЯ.** Один шведський нурець-підводник змайстрував для свого песика спеціальне „підводне убрання”. У ньому вірний чотириногий приятель плавав під водою з господарем по півгоди-

ни (але не знав, що в цей час його фільмували). Зібрав Лесь

СПОРТ У СИВУ ДАВНИНУ...

“... Добре їздять верхом, влучно стріляють з луків, далеко метають списом; чоловікам не уступають жінки, які, сидячи на конях, ратищем вбивають ворогів...” – ось такі похвальні слова про спортову вправність наших предків подає один із древніх грецьких істориків. Цю славу затримали й княжі воїни, і козаки, і сучасні нам непереможні воїни незалежної України. Особливо ж високо розвинули свою спортову вправність наші князі та їх дружинники.

Спорт у княжій добі. Потреба постійної готовності боронити рідний край від напасників примушувала князів та княжих дружинників дбати про спортову вправність. Про це дбали вже від ранньої молодости. Кожний молодий княжич мав свого опікуна, який виховував його у різних спортах, як: володінні мечем, їзді на коні, стрілянні з лука. В наших найдавніших історичних описах, у літописах, згадується про славного і відважного князя Святослава, який бездоганно володів мечем і луком, що дозволяло йому ходити вже замолоду у воєнні походи. Володіння мечем було в ті часи важливою справою. Тому, коли народжувався син – батько клав перед народженим голий меч і казав: “Не залишаю тобі в спадщину жодного майна; матимеш тільки те, що здобудеш оцим мечем”.

Княжі лови. Великою спортивною розрадою були в сиву давнину на Україні княжі лови. Відбувалися вони в княжих лісах, повних всілякої звірини та птиці. Для полювання були призначені окремі слуги: ловчі, псарі, сокільники, яструбники (з дресованими для полювання птахами), конюші й ін. Мисливські трофеї здобували вже найдавніші князі Олег та Ігор; великі мисливські осяги мав князь Володимир Моно-

СІРИЙ ВОВК

Діти жеребком вибирають одного у вовки. Всі ж останні – діти. Вовк, взявшись за щоку, сідає, згорбившись, де-небудь на горбку і мовчить, а діти рвуть біля нього траву і промовляють:

*І рву, і рву горішечки,
Не боюсь вовка ні трішечки!*

Потім вони кидають на вовка траву і тікають. Вовк женеться за дітьми. Кого він спіймає, той стає вовком. Гра починається спочатку.

мах, який залишив нам перший “спортовий літопис” у своєму “Поученні дітям”. У ньому згадує про те, як полював у чернігівських лісах на диких кабанів, ведмедів, оленів чи лосів, а в степу на турів чи зубрів. Князь Данило саме під час ловів знайшов відповідне місце на будову твердині Холму.

Кінна їзда. Славними кіннотниками відзначалася й княжа Україна. Князі мали великі кінні табуни й утримували їх з великою увагою та любов’ю. Такі табуни були на Чернігівщині, у Галичині й ін. У літописі згадується, що князь Мономах “із Чернігова у Київ к отцу переїхав днем до вечора”, отже яких 100 миль за один день.

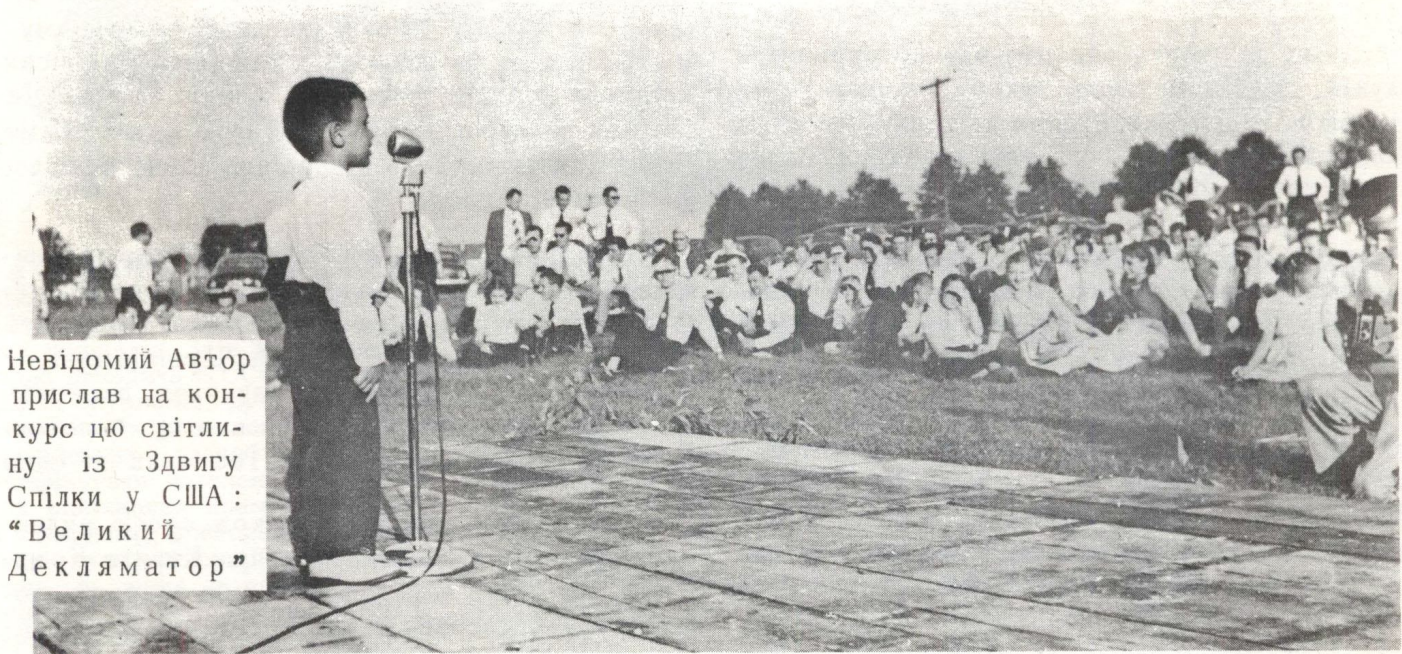
Наші предки славилися також своєю силою. Напевно пригадуєте переказ про Кирила Кожум’яку, що шкіри м’яв у руках, або славний двобій князя Мстислава з косозьким князем Редедю, що вирішив війну на користь хоробрих українців. Перемога у дужанні українського воїна князя Володимира над печенізьким силачем також вирішила затяжну війну.

Ігрища. Мала в ті часи і молодь свої спортові розваги, як про те згадує наш старий літопис, невичерпне джерело відомостей про спортове життя наших предків. Молодь “устроювала ігрища поміж селами, і сходилися на пляски (танці) і на всякі бісовські пісні” – як повідомляє літопис. Ігри відбувалися й на вулицях. Вже в ті часи “вулиця” означала народню забаву, так само як повечерниця – теперішні вечорниці. Свята Купала – це були майже справжні спортові змагання. Молодь забавлялася різними хороводами, а вечором розпалювала вогнища, через які перестрибували юнаки, показуючи свою вправність.

Годі в коротенькому огляді згадати про всі види спорту у княжій добі; та вже й це говорить нам багато про високу фізичну культуру наших предків. Чи ви також у своїх гуртках дбаєте про належне спортове виховання? Чи маєте свій спортовий гурток, вмієте метати ратищем, плавати? Чи могли б ви порівнятись у спортовому вихованні з княжими дружинниками?

НАШ ФОТОКОНКУРС

Невідомий Автор
прислав на кон-
курс цю світли-
ну із Здвигу
Спілки у США:
"Великий
Декляматор"

ВИВЧАЄМО НОВІ ПІСНІ:

ДО СОНЦЯ

Слова О. Веретенченка
Музика Л. Безкоровайного

Moderato.

Т1.
Т2.

Вкра-ї - но зроджена в бо-ях! ДЕР ЖСА ЛА ТИ ДЕРЖАВНИЙ СТЯГ, І

Б

КРОВ СТОРІ КАМИТЕ КЛА ЧО МУЖ ТИ ДОЛІ НЕ ЗНАЙ ШЛА І

КРОВ СТОРІ КАМИТЕ КЛА ЧО МУЖ ТИ ДОЛІ НЕ ЗНАЙ ШЛА.

ДО СОНЦЯ

Вкраїно, зроджена в боях!
Держала ти державний стяг,
І кров сторіками текла –
Чому ж ти долі не знайшла?

Вкраїно, вічна, як протест!
О, скільки ти несла свій хрест,
І врятувати не могли
Ні Орлики, ані орли...

В серцях у наших б'ється знов
Великих мучеників кров –
Нехай умруть віки ганьби,
Бо ми брати, а не раби!

